

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. והשוחטין בחוץ פטור רב הונא מתני חייב ומוקים לה בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו.....1
- ב. בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו עושה תמורה ... ותמורתו לאחר פדיונו מתה ... ליקרביה מכח קדושה דחוויה קאתיא ליפרקה לא אלימא למיתפס פדיונה הלכך מתה.....2
- ג. תמורת בכור ומעשר הן וולדן וולד ולדן עד סוף כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים.....3
- ד. חמש חטאות מתות הילכתא גמירי לה ... תמורת אשם נמי הילכתא היא כל שבחטאת מתה באשם רועה.....3
- ה. המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדותיהן פטורין.....5
- ו. ולדי ולדותיהן חייבין העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין וולדי וולדי וולדות חייבים.....5
- ז. רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב.....6
- ח. אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אלמא ברשותא דמקבל קיימא 6
- ט. גבי בכורה היינו טעמא דאילו אתי עובד כוכבים בעי זוזי ולא יהיב ליה ... תפיס ולדות דידה והרי יד עובד כוכבים באמצע וכל יד עובד כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה.....8

דף טז.

א. והשוחטין בחוץ פטור רב הונא מתני חייב ומוקים לה בדוקין שבעין ואליבא דר"ע דאמר אם עלו לא ירדו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר לעיל דף יד. שהשוחט קודשים¹ חוץ לעזרה, אף על פי שלא העלה אותם, אם היה מזיד חייב כרת. שנאמר (ויקרא יז פסוק ג ד) אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אֹו כֶּשֶׁב אֹו עֹז בַּמִּחְנֶה אֹו אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחְנֶה וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, לֹא הֵבִיאוּ וְגו' דם יִחָשֵׁב לְאִישׁ הַהוּא דָם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא, מִקֶּרֶב עֲמוֹ). היו עדים והתראה, לוקה. ואם שחט בשוגג, מביא חטאת קבועה.

אינו חייב² אלא על שחיתת קדשים הראויין ליקרב לגבי מזבח, אבל השוחט בחוץ אחד מאיסורי מזבח או מחטאות המתות, הרי זה פטור. שנאמר (שם) לִפְנֵי מִשְׁפַּח ה'. וכל שאינו ראוי לבוא אל משכן ה' אין חייבין עליו.

וכבר התבאר בזבחים דף קיב: שבעלי מומין³ בין אם הם קבועים או מומין עוברים שהקריבין או שחטין בחוץ כיון שאינם ראויים למזבח, פטורין⁴.

ב. בין לפני פדיונו בין לאחר פדיונו עושה תמורה ... ותמורתו לאחר פדיונו מתה ... ליקריבה מכח קדושה דחוייה קאתיא ליפרקה לא אלימא למיתפס פדיונה הלכך מתה

המקדיש בעלת מום⁵ עובר ואין צריך לומר תמימה ואחר כך נולד בה מום קבוע ונפדית והמיר בה אחר שנפדית, הרי זו תמורה ואינה קריבה ואינה נפדית אלא מניחה עד שתמות, אינה קריבה מפני שבאה מכח קדושה דחוייה ואינה נפדית שאין בכח קדושתה לתפוש פדיונה⁶.

¹ רמב"ם פי"ח מהל' מעשה הקרבנות ה"ג, פי"ט מהל' סנהדרין ה"א אות יז

² שם ה"ז וה"י

³ תורת הקדשים זבחים ע"א: אות ב

⁴ ומה שאיתא להלן בקדם הקדשן את מומן או מום עובר חייבין עיין מלאכת שלמה במשנה גירסת הרמב"ם פטורין ומאן דגריס חייבין היינו רק לשיטת ר"ע דס"ל שבדוקין שבעין אם עלו לא ירדו אך להלכה לא קיי"ל הכי.

⁵ רמב"ם הלכות תמורה פרק ג הלכה ד

⁶ עיין לח"מ הקשה מנין לרבינו כן ועיין או"ש שצ"ע לגמ' כאן. ועיין הר המוריה שהא דכתב רש"י בחולין שם דמיירי קודם פדיון י"ל שהוא מיירי לענין להקריב דבזה בעינן שיהיה קודם שנפדו ועיין לעיל פ"א ה"ג אבל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ג. תמורת בכור ומעשר הן וולדן וולדן עד סוף כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים

כבר התבאר במסכת זבחים דף לו. לו. שתמורת⁷ הבכור והמעשר אינם קריבין לעולם שנאמר בבכור (ויקרא כז פסוק כו) לה' הוא, מפי השמועה למדו הוא קרב ואין תמורתו קריבה, ודין המעשר כבכור תמורתן תרעה עד שיפול בה מום ותאכל.

ולד המעשר⁸, וולד תמורת המעשר, ולד⁹ תמורת הבכור וולדי ולדותיהן עד סוף העולם, הרי אלו לא יקרבו אלא ירעו עד שיפול בהן מום ויאכלו כבכור וכמעשר שנפל בהן מום, ולדות תמורת הבכור לכהן, ולדות מעשר ותמורתו לבעליו.

ד. חמש חטאות מתות הילכתא גמירי לה ... תמורת אשם נמי הילכתא היא כל שבחטאת מתה באשם רועה

כבר התבאר במסכת נזיר דף כה: ומסכת ב"ק דף קי: שיש דינים בקרבן חטאת¹⁰ מה שאינן בכל הקדשים, ודינים אלו אין להם טעם ולא דרשינא להו מקראי, אלא כך נאמרה לו למשה בסיני וכך באה הקבלה דור מדור עד משה רבינו והוא מסר לנו הלכות אלו וכך שמענו מפי משה מפי הגבורה. ואלו הם חמש חטאות המתות¹¹:

א. "ולד חטאת" כלומר שהפריש נקבה לחטאתו ונתעברה וילדה קודם שהקריבה, דבשארי קרבנות נתפס הולד בקדושת האם, ובחטאת מתה.

לענין דתמות בעינן דוקא שיהיה אחר הפדיון כמבואר שם בבכורות ושם ט"ו בברייתא ובתוספתא פרק ב' דבכורות וכל זה אישתמיטתיה להלח"מ במחילת כת"ר וכל דבריו אין לו שחר ועיי' ש"תוס' ט"ז א' ד"ה ותמורה.

⁷ רמב"ם שם הלכה ב

⁸ רמב"ם שם פרק ד הלכה ו

⁹ שהרי לא שייך ולד בכור שהרי אינו אלא זכור

¹⁰ ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קלא סעיף א

¹¹ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק ד הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ב. "תמורת חטאת" כלומר שהמיר החטאת על בהמה אחרת, ובשאר קדשים כתיב: והיה הוא ותמורתו קדש, ובחטאת תמות.

ג. "חטאת שמתו בעליה" וחטאת שמתו בעליה קודם הקרבתה, ובשאר קדשים מקריבין לאחר מותו, ובחטאת תמות.

ד. "חטאת שנתכפרו בעליה", כלומר וחטאת שאבדה וכיפרו הבעלים באחרת ואח"כ מצאוה תמות.

ה. "חטאת שעברה שנתה". כלומר שהקדישה לחטאת קודם שנתה כדין וקודם שהקריבה עברה שנתה ונאבדה אף שנמצאת קודם שהקריב חטאת אחרת, תמות.

וכיצד הן מתות לא שיהרגם בכלי או בידו אלא יכניסם לבית ונועל עליהם עד שימותו, דברים אלו כולם מפי משה רבינו נשמעו.

וכל זאת בחטאת וכמו שקבלנו ממשו רבינו בחמש חטאות המתות כמו כן קבלנו ממנו שבאשם רועה, רק לא כל הדברים מצויים באשם, שולד אשם אין שהואשם אינו בא רק מן הזכרים, רק בתמורה משכחת לה ולד שהמיר על נקבה וילדה דינה ג"כ לרעייה.

אבל¹² אשם ודאי¹³ שמתו בעליו, ושכפרו בעליו, מדין תורה ירעה עד שיפול בו מום וימכר ויפלו דמיו לנדבה¹⁴, שכל שבחטאת תמות באשם ירעה עד שיפול בו מום ויפלו דמיו לנדבה. וכל זה הלכה למשה מסיני.

ואשם תלוי¹⁵ מדין תורה¹⁶ יכול להקריבו עולה וגזרו חכמים שיהיה דינו כאשם ודאי כדי שלא יבוא להקריבו עולה גם אם לא מתו או נתכפרו בעליו.

¹² רמב"ם שם הלכה יד

¹³ וכן באשם תלוי ועיין או"ש ומרכה"מ שם

¹⁴ אמר קרא הוא בהוייתו יהא וקרא לאקולי אתי דדי בניתוק בעלמא וה"פ הוא בהוייתו תהא כלומר כשהוא בהוייתו אסור לשנותו לקרבן עולה, אבל כשאינו בהוייתו כמו כשניתקו כשר לעולה. ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קלב סעיף ז

¹⁵ מרכה"מ שם

¹⁶ ודעת תוס' ד"ה שחטו שכל אשם שכיפרו בעליו עומד לעולה מדין תורה רק גזרו חכמים שלא יקרבוהו עולה שמה יעשו כן אף קודם שכיפרו בעליו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ה. המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדותיהן פטורין

כבר התבאר ששותפות¹⁷ הגוי פוטר דכתיב (שמות יג פסוק ב) קָדַשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל, בישראל ולא בגוים, כלומר שיהיה הכל מישראל, שאם היה הגוי שותף בפרה או בעובר אפילו לא היה לו בו אלא אחד מאלף באם או בולד הרי זה פטור מהבכורה. לפיכך המקבל בהמה מן הגוי להיות מיטפל בה והולדות יחלקו ביניהם או שנכרי קבל מישראל כזה הרי אלו פטורים מהבכורה.

והמקבל צאן¹⁸ ברזל מן הגוי, כלומר שמקבל בהמות מן הגוי בסכום מסוים לפי שומא נוכחית לתשלום עד י' שנים, בכדי להטיל את אחריותה על המקבל שאם תוזל או תיאנס, ישלם לו כסכום ששמו בעת מסירת הבהמות, (ולכן הוא נקרא "צאן ברזל" כי ערכו מובטח וחזק כברזל) ובנוסף לכך ליטול ממנו חלק מהרווחים שירויח בלידת ולדות שחלקם יהיו שלו, והאחריות על המקבל עד אותו זמן, אף על פי שברשות ישראל ובאחריותו הם, והרי הם בקניינו, מכל מקום הואיל ואם לא ימצא הגוי אצלו ממון לגבות ממנו היה גובה מאלו הבהמות ומולדותיהם, הרי זה כמי שיש לו אחריות עליהם ועל ולדותיהם והרי יד הגוי באמצע ופטורים מהבכורה הם וולדותיהם.

וגוי המקבל בהמת ישראל להיטפל בה ואין לו חלק בה רק קבל עליו אחריות שלה חייבת בבכורה.

דף טז:

ו. ולדי ולדותיהן חייבין העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין וולדי וולדי וולדות חייבים

¹⁷ שו"ע נו"כ שכ ג

¹⁸ שו"ע ונו"כ שכ ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ולדי ולדות¹⁹ חייבים שהרי של ישראל הם, ואין לגוי רשות עליהם.

ואם העמיד ולדות תחת אמותיהם שאמר לגוי להיות לו כח בולדות, כאחריות לתשלום שאם ימותו אלו הבהמות יטול הולדות המגיעים לחלקן תחתיהם באותן דמים עד אותו זמן עצמו²⁰, הלכך ולדות של אותו ולדות שהן ולדי ולדות לצאן ברזל הראשונות גם הם פטורים דשייכים בהו יד גוי, וכשיהיה להם בכור לא ינתן לכהן, וולדי וולדי וולדות חייבים.

ו. רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב

כבר התבאר לעיל דף ג: ודף ו. שרחל שילדה²¹ כמין עז או עז שילדה כמין רחל²² פטור מהבכורה, שנאמר (במדבר יח פסוק יז) אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר עַד שִׁיהִיָּה הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרוֹ שׁוֹר כְּלוּמַר דּוּמָה לְאִמּוֹ.

ואם היה בו מקצת סימני אמו הרי זה בכור, דהו"ל דומה לאמו אלא שזה הוא בעל מום קבוע שאין לך מום גדול משנוי ברייתו.

ח. אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אלמא ברשותא דמקבל קיימא

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ע: שכל שיש למתעסק²³ במעות או סחורה עבור חבירו צד הנאה מהעסק, אסור לו לקבל אחריות עליה, שאם יקבל, נעשה כמלוה מאותה שעה, ומה שיתן לנותן יותר משויה בעת מסירת הסחורה או המעות, או הטירחא שטורח בה עבור נותן הסחורה, הרי זה רבית.

¹⁹ שו"ע ונו"כ שם.

²⁰ דהשתא אלימא יד גוי ושייכא בדור אחר טפי

²¹ שו"ע ונו"כ שמו"ה

²² פירש"י לאו רחל ממש דהא נקבה לא נתקדשה בבכורה אלא מין רחל. ט"ז ב

²³ ברית יהודה פרק כז סעי' ג וזהו יסוד איסור עיסקא וצא ברזל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

לפיכך אין מקבלים²⁴ צאן ברזל מישראל כלומר אסור לאדם ליתן סחורה לחבירו ולשומה בדמים בכדי להטיל את אחריותה על המקבל אם תזול או תיאנס, ובנוסף לכך ליטול ממנו חלק מהרווחים שתרויח הסחורה ואפילו סחורה שיחזירנה בתום תקופת ההסכם אסור²⁵, כגון שנותן לו בהמות עבור חלוקה בחלב הוולדות או הצמר והאחריות על המקבל ובדין זה²⁶ אינו מועיל מה שישלם לו שכר טירחתו²⁷.

ואם קצץ הנותן למקבל ליתן לו ריוח קבוע הוי רבית קצוצה²⁸. ואם לא קצץ לו סכום קבוע אלא אם יהיו רווחים יחלקו ביניהם הוי אבק רבית.

קבל עליו בעל הסחורה את כל האחריות מותר, וכן אם חולקים בקבלת האחריות כפי חלוקתם ברווחים מותר אלא שצריך ליתן לו שכר טירחתו כדין הנותן עיסקא לחבירו לעיל דף סח: ודף סט.

וכן אם אחריות²⁹ אונסין וגניבה ואבידה על הנותן, אף שאחריות זולא – ירידת המחיר על המקבל, מותר. ואם רק מקצת אחריות על הנותן כגון אונסין לבד או גניבה ואבידה לבד, הוי אבק רבית ואפילו קיצץ השכר בין יהיה ריוח או לא יהיה.

ואם אחריות ירידת המחיר על הנותן ואחריות אונסין על המקבל, אסור³⁰ מדרבנן³¹ ואם אחריות אונסא וזולא על הנותן רק אחריות גניבה ואבידה על המקבל, מותר כדין שוכר³².

²⁴ שו"ע ונו"כ קעו א

²⁵ ואינו דומה לפרה או ספינה שם לעיל דף סט: חדא שכאן אין פחת מלאכה, ותירוץ השני שמקבל עליו זולא אפילו כשהוא בעין. ש"ך קעו ה וחוו"ד שם

²⁶ ש"ך שם ג

²⁷ שהרי זה קרוב לשכר ורחוק להפסד

²⁸ ש"ך שם א

²⁹ דהא אפילו בשוכר מעות להוציא דודאי אחריות דזולא על השוכר אפילו הכי אם כל האחריות על המשכיר יש מתירין ובמקצת אחריות הוי אבק רבית כמבואר בסימן קע"ו סעיף א' בהג"ה, והכא נראה דליכא שום חולק דבהדיא אמרין בש"ס [בכא מציעא] דף ע' [ע"ב] הא דקביל עליו אונסא וזולא, אלמא דתרוייהו בעינן. חוו"ד קעו א

³⁰ ובדבר דאיכא כחש מחמת מלאכה מותר.

³¹ כמו בשוכר מעות להתלמד דסימן קע"ו סעיף א' בהג"ה, והכא נמי ליכא פחת מחמת מלאכה כמו שכתב הש"ך [שם] ס"ק ה' ע"ש. שם

³² חוו"ד שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אם כל הרוחים לבעל הסחורה אפילו קבל עליו המקבל כל האונסים³³, ואפילו אם נתן לו מעות כדי להתעסק עבורו אם אין המקבל משתמש במעות אלא עבור כך מותר שהרי אינו אלא שליחו, ואין כאן מלוה כלל³⁴.

ט. גבי בכורה היינו טעמא דאילו אתי עובד כוכבים בעי זוזי ולא יהיב ליה ... תפיס ולדות דידה והרי יד עובד כוכבים באמצע וכל יד עובד כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

ומכיון שהתבאר שהמקבל צאן³⁵ ברזל מן הגוי, למרות שברשות ישראל ובאחריותו הם, והרי הם כקניינו, מכל מקום הואיל ואם לא ימצא הגוי אצלו ממון לגבות ממנו היה גובה מאלו הבהמות ומולדותיהם, הרי זה כמי שיש לו אחריות עליהם ועל ולדותיהם והרי יד הגוי באמצע ופטורים מהבכורה הם וולדותיהם.

לפיכך גוי בעל חוב³⁶ שחייב לישראל וקבל בהמה מישראל לגדלה והיה חפץ חלק בולדות והישראל אמר ליתן לו דמים, ולפי שהיתה ידו תקיפה על בעל חובו בטח שעל כרחו של הגוי יוכרח ליטול מעות, אפילו הכי פטורים מהבכורה הואיל והגוי לא רצה להיטפל בהם רק ליטול חלק בולדות, ואף על פי שלבסוף יסלקנו בעל כרחו בדמי, אפילו יכול לסלקו בדמים ברצונו חשיב יד גוי באמצע כל שכן הכא דבעל כרחו ונחשב שהיה כאן קנין משיכה ומעות כיון שהיה ברשות העובד כוכבים בעת התנאי³⁷.

³³ ואם מקבל שכר טירחה עיין ברית יחודה פרק כו הערה ד

³⁴ רמ"א שם

³⁵ שו"ע ונו"ב שכ ז

³⁶ רמ"א שם

³⁷ וקנה לו רשותו במקום משיכה ומעות נמי נתן במה שקבל עליו להאכילה וליטפל בהן מאי אית לך למימר דבר שלא בא לעולם הוא יש להביא ראיה על זה מפרק המפקיד דאמרין נעשה כאומר לו קנה בהמה לולדותיה כו' עכ"ל מהרא"י. ש"ך שם ה, ועיין פ"ת ז שהדגמ"ר פקפק בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

